

лінійна, лінійно-функціональна, функціональна. Усі ці структури мають пірамідальну будову та високий рівень формалізації взаємовідносин і спроможні реалізовувати лише деякі з названих функцій соціальної роботи. Інші функції потребують інших моделей управління. Побудова певної моделі менеджменту потребує аналізу функцій організації, характеру діяльності її працівників та психологічних особливостей персоналу. Методологічною засадою такого аналізу може слугувати функціонально-ресурсний підхід, який використовується в аналізі соціальних і технічних систем [1].

Список використаних джерел

1. Ареф'єв С. О., Мягих І. М. Функціонально-структурний підхід до розвитку підприємництва. Стійкий розвиток підприємств у міжнародному економічному просторі : Монографія за редакцією Ареф'євої О. В. К.: ФОП Маслаков, 2018. 364 с., С. 105-113
2. Безпалько О. В. Соціальна педагогіка: схеми, таблиці, коментарі.— К. : Центр учбової літератури, 2009.
3. Масюк О. П. Інституціональні виклики менеджменту соціальної роботи. *Соціальна робота в Україні: теорія і практика*, 2016, С.150-158.
4. Основи наукових досліджень у соціальній роботі: Навч. посіб. за ред. М. М. Букача. Миколаїв: ЧДУ ім. Петра Могили, 2009.
5. Шипунова Т. В. Эволюция и проблемы менеджмента социальной работы. *Управленческое консультирование*. 2009. №2. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/evolyutsiya-i-problemy-menedzhmenta-sotsialnoy-raboty>

Махніборода Д. О.,

здобувач вищої освіти 3 курсу

Національний університет «Запорізька політехніка» (м. Запоріжжя, Україна)

Кузьміна М. О.,

викладач кафедри соціальної роботи та психології

Національний університет «Запорізька політехніка» (м. Запоріжжя, Україна)

Кузьмін В. В.,

кандидат соціологічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної роботи та психології

Національний університет «Запорізька політехніка» (м. Запоріжжя, Україна)

ЗЕЛЕНА СОЦІАЛЬНА РОБОТА: ЧИ ПОТРІБНА ВОНА УКРАЇНІ?

Трансформація теорії та сучасних технологій соціальної роботи – вирішальний чинник соціального зростання, який припускає формування нової моделі соціальної роботи. Проблеми та виклики сучасного розвитку суспільства вимагають від соціальних працівників всебічного врахування не тільки соціальних аспектів їх діяльності, але й економічних та екологічних перспектив, що відповідають концепції сталого розвитку. Цілі Сталого Розвитку повинні бути орієнтирами соціальної згуртованості суспільства щодо забезпечення інтеграції зусиль економічного зростання, соціальної підтримки 153 та екологічного, раціонального природокористування. Національна доповідь «Цілі Сталого Розвитку: Україна» надає бачення орієнтирів досягнення Україною Цілей Сталого Розвитку (ЦСР), які були затверджені на Саміті ООН зі сталого розвитку у 2015 році [1].

Аналіз літератури засвідчує, що появи зеленої соціальної роботи як теорії та практики передували формування екологізму як напряму соціологічного і психологічного дискурсу, а також політичного мислення і соціальний активізм на рівні громад, привнесення питань екології у політичний порядок денний, зокрема артикуляція суспільних запитів на екологічну справедливість, і розвиток так званих зелених технологій у різних сферах суспільного життя [2, с. 13].

Концепція зеленої соціальної роботи спирається на філософію сталого розвитку та на структурний підхід до розв'язання проблем соціальної нерівності та бідності, наголошує на

потребі такої діяльності соціальних працівників, 10б яка була б орієнтована на забезпечення гідних умов навколишнього середовища та екологічної справедливості, належного і рівного доступу до природних ресурсів, веде мову про зміну соціального контексту та збереження довкілля, обґрунтовує специфічну практику втручань соціальних працівників в умовах екологічних та техногенних катастроф.

Міжнародні фахові організації соціальних працівників активно використовують ідеї сталого розвитку у своїх документах. Зокрема, документ «Світові пріоритети соціальної роботи і соціального розвитку: зобов'язання щодо дій» [5] ухвалений Міжнародною федерацією соціальних працівників, Міжнародною асоціацією шкіл соціальної роботи і Міжнародною радою соціального добробуту у 2012 р., зпоміж пріоритетів соціальної роботи визначає сприяння стабільності довкілля та життєвого середовища людини.

Розвиток теоретичних концепцій зеленої соціальної роботи пов'язують з ім'ям британської дослідниці Лени Домінеллі, яка є прихильницею структуралістських підходів до розв'язання соціальних проблем і активізації пригнічених груп населення. Теоретичні засади зеленої роботи викладено у її книзі - Зелена соціальна робота: від кризи навколишнього середовища до екологічної справедливості (2012) [4].

Зрозуміло, що усвідомлення ролі та значення зеленої соціальної роботи повинно відображатися при розробці її методології та адаптації:

- на міжнародному рівні – співпраця з міжнародними неурядовими та підприємницькими організаціями щодо формування у населення раціонального користування природними ресурсами;

- на національному рівні – залучення представників влади щодо боротьби за доступність та справедливий розподіл природних ресурсів для всіх категорій населення;

- на місцевому рівні – зменшення негативного впливу транспорту, постачання енергії, будівництва та кількості відходів на довкілля засобами соціальної роботи;

- на професійному рівні - теоретизування та стратегічне планування напрямів зеленої соціальної роботи з метою популяризації глобальної ідеї сталого розвитку та отримання практичного досвіду її втілення;

- на індивідуальному рівні – співпраця з громадськими діячами та громадськими організаціями у сфері соціальної роботи та соціального підприємництва, які мають практичний досвід запровадження сталого розвитку громади.

Важливим є посилення ролі місцевих громад у процесах досягнення цілей сталого розвитку, які можуть бути реалізовані засобами зеленої соціальної роботи та соціального підприємництва. Саме поєднання концепцій зеленої соціальної роботи з місією соціального підприємництва збільшить зусилля з формування природоохоронних моделей поведінки та практики, стимулюють інформування, просвітницьку діяльність та освітні заходи щодо сталого споживання і виробництва, знаходження альтернативних ефективних вирішень соціальних проблем підприємницькими методами. Намагання «вирішити «старі» соціальні проблеми «новими» підприємницькими підходами пов'язують соціальне підприємництво з інновацією, а саме соціальне підприємництво називають «інновацією у соціальній сфері» [3, с. 28-29].

Практика зеленої соціальної роботи протистить неоліберальним тенденціям обмеження соціальної роботи до короткострокового догляду за тими, хто не може обійтися без сторонньої допомоги. Вона виходить за межі екологічної психології і виховання, оскільки зелена соціальна робота передбачає цілеспрямований вплив на соціальний контекст і владу в громадах [1].

В Україні, яка пережила дві хвилі масової внутрішньої міграції (у 1986 та у 2014-2015 роках), має райони із загрозами паводків та підтоплень, а також громади із вкрай несприятливою екологічною ситуацією, не кажучи вже про структурні нерівності в громадах і між громадами, стійку тенденцію урбанізації, слід було б більше уваги приділяти екосоціальним підходам і формуванню життєстійкості вразливих груп у громадах, підготовці соціальних працівників як до розвитку громад, так і до дій в умовах екстремальних ситуацій.

Список використаних джерел

1. Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна». К.: Міністерство економічного розвитку та торгівлі України. 176 с.
2. Семигіна Т. Чому соціальна робота набуває зеленого кольору? // Вісник Академії праці соціальних відносин і туризму. 2018. № 2. С. 11-27.
3. Соціальне підприємництво: від ідеї до суспільних змін. Посібник / Свинчук А.А., Корнецький А.О., Гончарова М.А., Назарук В.Я., Гусак Н.Є., Туманова А.А. К.: ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2017. 188 с.
4. Dominelli L. Green social work: From environmental crises to environmental justice. Cambridge: Polity Press, 2012. 207 p.
5. The Global Agenda for Social Work and Social Development / International Federation of Social Workers. URL: www.globalsocialagenda.org

Москаленко В. В.,

доктор філософських наук, професор, головний науковий співробітник
Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України (м. Київ, Україна)

ПОЛІТИКА ІДЕНТИЧНОСТІ: СОЦІАЛЬНІ ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ

Актуальність. Потреба ідентичності, яка пов'язана з визначенням особистістю свого «Я», за своїм значенням виходить на одне з перших місць в сучасному демократичному суспільстві, яке проголошує верховенство закону та право вибору кожного громадянина. В умовах сучасного суспільства, що супроводжуються еміграційними процесами, може виникати криза ідентичності особистості спричинена неможливістю підтвердити людиною свого «Я» через складність знайти соціальну групу, яка б підтвердила статус людини, і визнала її гідність як особистості. Економічні претензії, що останні півстоліття пояснюють економічну нерівність людей глобалізованого світу, стають більш гострими, коли вони пов'язані з почуттям приниження і неповаги. В таких умовах людині складно зрозуміти своє місце у соціумі та підтримувати внутрішню узгодженість та стійкість свого «Я». Вимога визнання і поваги своєї ідентичності охоплює багато з того, що відбувається сьогодні у світовій політиці. На думку Ф. Фукуяма [4] ця потреба являється не тільки рушійною силою історії, але й породжує популістський націоналізм, ісламський екстремізм і політику ідентичності, які розділяють суспільство по різні сторони. Саме тому стає актуальним дослідження особливостей політики ідентичності та її вплив на життєдіяльність сучасної людини.

Історичний екскурс. До ХХ століття у роботах науковців гуманітарного напрямку чітко оформилось два різних напрями дослідження проблеми ідентичності: перший – пов'язував проблему ідентичності зі сутністю окремої особистості, другий - бачив її у особливостях суспільства, як умови її виявлення. Ці два напрями залишаються і сьогодні основою дослідження проблеми ідентичності, які активізувались у другій половині ХХ ст. Перший – популяризував Е. Еріксон у 1950-х рр., а другий отримав розповсюдження у соціальній психології 1980-х і 1990-х рр., зокрема в роботах Г. Теджфелла, Дж. Тернера, Дж. Марсія [2,3]. Починаючи з 80-х рр. чисельність робіт вітчизняної науки, у назві яких є термін «ідентичність», дуже велика [1]. Тим не менш багато питань залишаються актуальними і на сьогодні. Найбільш актуальною є проблема зв'язку ідентичності особистості з процесом життєдіяльності людини, який пов'язано з політикою суспільства і зворотно впливає на всі інші сфери людської життєдіяльності. Саме цьому питанню присвячено дану статтю.

Мета статті: проаналізувати феномен політики ідентичності у сучасному світі.

Основний зміст. Поняття «політика ідентичності» отримало розповсюдження в культурній політиці 1980-х і 1990-х рр. Сутність цього феномену детально розкрито у роботі Френсіса Фукуяма «Ідентичність. Потреба у визнанні і політика пригнічення», написаної ним у 2018. Політика ідентичності базується на сучасній концепції ідентичності особистості, в основу якої покладено такі принципи: принцип природної цінності внутрішнього «Я»; принцип рівного визнання особистісної цінності поряд з іншими людьми; принцип